

ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಲಿದಾನ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಅನಿತ ಟಿ¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ತನ್ನದೇಯಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜರಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಬೆರಗುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ, ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಭಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸ ತೊಡಗಿದ. ಉದಾ: ಪರಲೋಕದ ಕಲ್ಪನೆ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಬಲಿ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಅಂತಹ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿದಾನವು ಕೂಡ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಬಲಿದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನರಬಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವಾಗ ದೈವವನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಎದುರಾದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆಗಳಿದ್ದರೆ, ನರಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ದೈವವನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ದೈವ ಅಥವಾ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದು, ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರವರೆಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಿಂದ ವೇಶ್ಯೆಯವರೆಗೂ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯವೆಂದು, ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಗ್ರಾಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಬಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಕೆರೆಗಳ ಇತಿಹಾಸ ರೋಚಕ ಸತ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳ¹ ಲಭ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದರೆ, ಕೆರೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ ವಿವರಣೆ ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿರಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳ ಮೊರೆ ಹೋದರೆ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆರೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮೌಖಿಕ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ

¹ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಜನರಿಗೆ, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದರೆ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು² ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಬಲಿ ಎನ್ನುವ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿದ್ದು, ಆರ್ಯರ ಪೂರ್ವಜರು ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿಯನ್ನಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ, ನರಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆ ಪದ್ಧತಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ದೇವತೆಗೆ ರಕ್ತಲೇಪನಕ್ಕೇ ಬದಲಾಗಿ ಕುಂಕುಮ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಆದರೂ, ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ದೈವತ್ವದ ಸಂಕೇತವಾದ ನೀರನ್ನು ಹಲವಾರು ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪಂಚಭೂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಸುಗೆ ಬೆಸೆಯುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜೀವ ನಾಡಿಯಾಗಿದೆ. ಜನಪದರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಗಂಗಾದೇವಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪೂಜನೀಯಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದು 'ಹರಿವ ನೀರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಬಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಷ್ಣ ಪುರಾಣಗಳು ಜೀವ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ 'ನೀರಿಗೆ' ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಲಿಖಿತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿವೆ³. ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ಆಚರಣೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೈಲ್ ನದಿಗೆ, ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯಾದ ಟೈಗ್ರಿಸ್ ಮತ್ತು ಯೂಫರಟಿಸ್ ನದಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ವಾರಸುದಾರನಾದ ಗಂಡಿನ ಬದಲಿಗೆ ಬಲಿಪಶುಗಳಾಗಿ ಎತ್ತು, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನದಿಗೆ ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೇಗೆ ಪೂಜನೀಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೆಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೆ 'ಇಸ್ತರ್' ಸುಮೇರಿಯನ್ನರ ಜಲ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಸಮುದ್ರ ರಾಜನಾದ ಈಯನ ಮಗಳು. ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳ ಒಡೆಯಳಾದ ಇವಳು ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ, ಹಳ್ಳ, ಹೊಳೆ, ನದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.⁴ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಹೂಜಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ, ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. 'ನೆಪ್ಚೂನಸ್' ಇದು ರೋಮನ್ನರ ಜಲ ದೇವತೆ. 'ಹ್ಯಾಪಿ' ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಜಲ ದೇವತೆ. ನೈಲ್ ನದಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಈ ದೇವತೆಯ ಮೂಲ 'ಆಂಕೆಟ್' ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀ ದೈವವಾಗಿದೆ. ನೋಡಲು ಗಂಡಿನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ ಇದು ಎರಡು ಜೋತು ಬೀಳುವಂತ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. 'ನಾಬು' ಇದು ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯನ್ನರ ನೀರಿನ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. 'ಈಯ' ಇದು ಮೆಸಪಟೋಮಿಯ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಜಲದೇವತೆಗಳ ತಂದೆ. 'ಓಸೂನ್' ನೈಜೀರಿಯಾದಲ್ಲಿನ ಯರೂಬಾ ಎಂಬ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜಲ ದೇವತೆ. ಜಲ ಪ್ರಳಯದಿಂದ ನಾಶವಾದಾಗ ಮರು ಜೀವ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ದೇವರು ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯನ್ ಪುರಾಣಗಳು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಇನ್ನಿ' ಎಂಬ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ರಾಣಿ

ಹಾಗೂ ಜಲ ದೇವತೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲ ಜಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣಗಳು, ಕತೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.⁵

ಜಲವೇ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿ ಹಾಗೂ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲ ಎಂದು ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯನ್ನರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯನ್ ಪುರಾಣಗಳು ಭೂಮಿ ನೀರಿನಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಾಸವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ ನೀರಿನಿಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗೆ ಪುರಾಣಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಬರಹಗಳು, ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ದಾಖಲಿಸಿವೆ⁶. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೀರಿಗೆ ವಿನಾಶದ ಮುಖವೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜನವರ್ಗಗಳ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ದೇವತೆಗಳ ಕೋಪವೇ ಜಲ ಪ್ರಳಯದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ನೀರು ಬರದಿದ್ದಾಗ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆರೆ ಏರಿಯು ಕುಸಿಯುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳು ವಿವರಿಸಿವೆ.⁷ ಜಪಾನ್, ಪರ್ಶಿಯಾ, ಸ್ಕಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ಸ್ವಾಂಡಿನೇವಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನ ವರ್ಗಗಳ ಫಲವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ದೇವರ ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಬಲಿಯಾಗಿ ನೀಡುವ ಆಚರಣೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.⁸ ಬ್ಯಾಬಿಲೋನ್, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಚೈನಾ, ಗ್ರೀಕ್ ಮುಂತಾದ ನದಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಜನವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನದಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ, ನೀರಿನ ಫಲವಂತಿಕೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಎತ್ತು ಕುದುರೆ ಹಾಗೂ ಕೋಣವನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ನದಿಗೆ ಎಸೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ⁹. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಕೆರೆಗೆ ಹಾರ' ದಂತಹ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು ಆದರೆ ಆ ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಲಿಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದು ಒಂದೇ ಕಾರಣ ಅದುವೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಲಿ. ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರಲೆಂದು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಠೋರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಎಂದರೆ ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಂತ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರದಿದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ ಅಥವಾ ನರಬಲಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಜನಪದ ಕಥೆಯಾಗಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇರುವುದರೊಂದಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆರೆಯ ನೀರಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರ ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನೈಜವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೊಡೆದು, ತದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಂತೆ, ಆರ್ಯೇತರ ಹರಪ್ಪ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಆಹಾರದ ಪದ್ಧತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದುದೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನಂಬಲೇಬೇಕು. (ಈ ವಿಚಾರದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು).

ನೀರಿಗಾಗಿ ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.¹⁰ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾಗಿರುವ ಕೆರೆಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಹುತೇಕ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಹಳೆಯ ಕೆರೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ (ಕೆಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ) ನರಬಲಿ ನೀಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೂ, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಕುರುಹುಗಳು ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಲಾವಣಿಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಲಿದಾನವಾಗಿರುವ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

ಕೆಂಪಸಾಗರ ಕೆರೆ

ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹಾಲಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಕೂಗಲತೆಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಸಾಗರ ಕೆರೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ಎರಡನೆ ಕೆಂಪೇಗೌಡ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾಗಡಿ ಹುಲಿಯೂರು ದುರ್ಗ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆರೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇದು ತನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳಿಯರಾದ ಕೆಂಪರಾಜಣ್ಣನವರು. ಕೆಂಪಸಾಗರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಕುಡಿಯಲು, ಕೃಷಿಗೂ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏರಿಯ ಮೇಲಿನ ತೂಬು ಇನ್ನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ನೈಜತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೆಂಪಸಾಗರದ ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆಂದೆ ಮೀಸಲು ಇಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಕೆರೆಯ ಸುತ್ತಲು ಗಿಡ ಮರಗಳಿದ್ದು ನೋಡಲು ಸುಂದರವಾದ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಂಪಸಾಗರ ಕೆರೆಯ ಗ್ರಾಮದವರ ಪ್ರಕಾರ¹¹ ಒಂದು ದಿನ ಕೆಂಪೇಗೌಡರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸರ್ಪ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪಸಾಗರ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಜನತೆಗೆ ಕುಡಿಯಲು ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಆ ಕೆರೆಯು ನಾನು ಹರಿದಾಡಿದ ಮಾರ್ಗದಂತೆಯೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿತಂತೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಚಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ನನಗೆ ಸಂತುಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸರ್ಪ ನುಡಿಯಿತಂತೆ. ಆಗ ಕೆರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ತಡ ಮಾಡದೆ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟುವವರನ್ನು ನೇಮಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಯಿತಂತೆ. ಆದರೆ ನೀರು ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟೇ ಕಾಲ ಕಳೆದರೂ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಕೆರೆಯು ಬಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದು ಕೆರೆಗೆ ಬಲಿ ನೀಡಲು ಮುಂದಾಗುವವರಿಗೆ ಸಕಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಒಬ್ಬ ದಲಿತ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವಂತಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಆಕೆಗೆ ಒಂದು ಗುಡಿಯನ್ನು ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ

ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಕೆರೆಯು ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಹಾವು ಹರಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹ್ಯದಂತೆ¹² ಈ ಕೆರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣದ ಆಶಯ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಂಪೇಗೌಡನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ ಸುಖೀಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜನತೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಲೆಂದು ಯೋಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡು ಕೆಂಪೇಗೌಡ ನಿನ್ನ ಯೋಜನೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ನನಸಾಗಿಸು ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತಂತೆ. ಅದರಂತೆ ಕೆಂಪೇಗೌಡ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮಾಗಡಿ ಹತ್ತಿರ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ತೆಗೆಸಲು ಹೇಳಿದನಂತೆ ಅದರಂತೆ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿ ಜನರು ಆ ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ವಿಪರೀತ ಮಳೆಯಾಗಿ ಕೆರೆ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ತುಂಬಿದ ಕೆರೆ ಆಗಾಗ ಕೋಡಿ ಹರಿದು ಅಪಾರ ಹಾನಿಯುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದಾಗ ಕೆಂಪೇಗೌಡನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡಿದಾಗ ಕೆರೆ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಕೆಂಪೇಗೌಡ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ದಿನದೊಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆತನ ಸೊಸೆಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕೆರೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧಳಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ನಂತರ ಕೆಂಪೇಗೌಡ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿ ಊರ ಜನರ ಮುಂದೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಒಂದು ಶುಭ ದಿನ ಶುಭ ಗಳಿಗೆಯನ್ನು ನಿಗಧಿ ಮಾಡಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾಲಂಕೃತ ಮಾಡಿ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೆರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಕೆರೆಗೆ ಬಾಗಿ ನ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಂಗಾದೇವಿ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೆರೆ ಕೋಡಿ ನಿಂತು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಊರ ಜನತೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ದೇವತೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪೇಗೌಡನಂತೆ ಆತನ ವಂಶಸ್ಥರು ಜನರ ಪರವಾಗಿದ್ದು, ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.¹³

ನರಬಲಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ದೈವ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗೆಹಾರದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಬಲಿ ಎಂದರೆ “ವೈಕಿ ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಾಣದ ಆಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ತಾನು ನಂಬಿದ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತಾವೆಂದು ನಂಬಿದ ಭಾವನೆಗಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು”.¹⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಸಮ್ಮತಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಂತೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಾಗಿರದೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಮಾಜ ವೀರತ್ವದ ಉದಾತ್ತ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಗೌರವದ ನಮನಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಆತ್ಮಬಲಿಯನ್ನು ಅಮರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಬಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಬಲಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಬಲಿದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಲಿದಾನ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದ ಶೋಷಣೆಯಾದರೆ, ಸಹಗಮನ ಪುರುಷ ವರ್ಗದ ಶೋಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ವೇಳಾವಳಿ ಪ್ರಭುವರ್ಗ ಯೋಚಿಸಿದ ಶೋಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇವು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರುವ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಸಮುದಾಯಗಳು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ತೀವ್ರ ಅಮಾನುಷ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು “ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯ” ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿದೆ. “ಬಲಿದಾನವು” ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವ ನಿಯೋಜಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.¹⁵ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕೊಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಬಲಿಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಘನ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಉದ್ದೇಶ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಆದರ್ಶದ ಹಿಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಸಹ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮಬಲಿಯ ಘಟನೆಗಳು ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬುಗೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದವುಗಳು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.¹⁶ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಷ್ಟೆ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಹಿರಿಯರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು¹⁷ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಬಲಿಯ ವಿವಿಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿದೆ ಮತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬಲಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ,

ಬಲಿ ಎಂದರೆ ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವುದು, ಈ ರೀತಿ ನಾಶಮಾಡುವುದು ಒಂದು ವಸ್ತುವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ನರ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವಾಗ ಅದರ ರಕ್ತ ಹೀರುವುದು, ಅದು ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿ ಸುಡುವುದು ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು. ದೇವರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ದೇವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು, ದೇವರು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವುದು. ಇವುಗಳು ಬಲಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.¹⁸

ಬಲಿಯ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆಯನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ನರಬಲಿಯನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಬಲಿ ಎನ್ನುವುದು ನರಬಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಧೂಪ, ಇಡುವ ಎಡೆ, ಮುಡಿಸುವ ಹೂವುಗಳು ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಹಾಕುವ ಹಣವನ್ನು ಹರಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಲಿ, ಎಡೆ, ಕಾಣಿಕೆ, ಹರಕೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪದಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಲಿ ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಡೆ ಅಥವಾ ನೈವೇದ್ಯ ಎಂಬ ಪದ ಆಹಾರ, ಪಾನೀಯಗಳಿಗೆ ಆನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಣಿಕೆ ಎಂಬ ಪದ

ಹಣಕ್ಕೆ ಆಸ್ವಯವಾದರೆ, ಹರಕೆ ಎಂಬ ಪದ ನೈವೇದ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು¹⁹ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಜಾನಪದೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಬಲಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನರಬಲಿಯನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ, ತಾನೆ ತಾನಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರರಿಂದ ಬಲಿಯಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಹಜ ಸಾವಿಗೆ ಮೊದಲೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶಿತ ಪ್ರಾಣಹರಣ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದಾಗ ಅದನ್ನು ನರಬಲಿಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ನರಬಲಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬಲಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಶಾಂತಿನೀಡುವ ಉಪಕ್ರಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನರಬಲಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ಬಲಿಯಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಇರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.²⁰

ಉಪಸಂಹಾರ

ನರಬಲಿಯು ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ವ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬಲಿಯನ್ನು ಕೆರೆ, ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂತೆ, ಕೋಟೆ ನಿರ್ಮಾಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡುವುದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನರಬಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನರಬಲಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಎಂಬುದು ಪವಿತ್ರತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂಬಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಇಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಲಿಯ ಏಕೈಕ ಉಲ್ಲೇಖ ಎಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಹವಮಲ್ಲನು ಕುರುಗೋಡು ಶಾಸನದಲ್ಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮವನ್ನು ತೊಳೆಯುವ ನೀರಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ನದಿ ಗಂಗಾಮಾತೆಯೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿ ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದು ಪುಣ್ಯಪ್ರಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕಾಶಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾವೆ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನೊಬರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಕುರುಗೋಡು ಸಮೀಪದ ತುಂಗಭದ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಕೆರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಲಿ ನೀಡದೇ ಬಾವಿ, ಕೋಟೆಗೂ ಬಲಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬಲಿಯ ಪಾವಿತ್ರತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

- ¹ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ. (1966). ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.
- ²ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಹಕಾರಿ. (2008). ಜಾನಪದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖಾಂತ ನಿರೂಪಣೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ³ರಾಜಪ್ಪ ಟಿ.ಎಸ್. (1974). ಕೆರೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಲಾವಣಿಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.
- ⁴ಮಹದೇವ ನಾಯಕ (ಸಂ). (2003). ಜನಪದ ರಸಗಂಗೆ. ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ⁵ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಹಕಾರಿ. (2008). ಪೂವೋಕ್ತೆ.,
- ⁶ಮೇಲಿನದೆ.,
- ⁷ಕೋಸಾಂಬಿ ಡಿ.ಡಿ. (2005). ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ. ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ⁸ರಮೇಶ್. ಸ.ಚಿ. (2002). ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಲೇಖನಗಳು. ಅಂಶು ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟೆ.
- ⁹ಮೇಲಿನದೆ.,
- ¹⁰ಕೊಟ್ಟಯ್ಯ. ಸಿ.ಟಿ.ಎಂ. (1995). ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ¹¹ವಕ್ತೃ: ಕೆಂಪರಾಜಣ್ಣ, ವಯಸ್ಸು 60, ಕೆಂಪಸಾಗರ ಗ್ರಾಮ
- ¹²ವಕ್ತೃ: ಕಂಬಣ್ಣ, ವಯಸ್ಸು 68, ಹಾಲಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ.
- ¹³ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ
- ¹⁴ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ. (2011). ಸಮಾಧಿ-ಬಲಿದಾನ- ವೀರ ಮರಣ ಸ್ಮಾರಕಗಳು., ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ¹⁵ದೇವೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಹಕಾರಿ. (2002). ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಉಗ್ರ ಆಚರಣೆ. ಇಲ್ಲಿ. ಜಾನಪದ ಗಂಗೋತ್ರಿ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ¹⁶ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ. ಎಂ. (1984). ವೀರಗಲ್ಲು ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಗಲ್ಲುಗಳು. ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ¹⁷ಜಯಮ್ಮ ಕರಿಯಣ್ಣ. (2012). ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದಾನದತ್ತಿಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿವಿ, ಮೈಸೂರು.
- ¹⁸ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ತೀ.ನಂ. (2014). ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ¹⁹ಸತ್ಯನಾಥ ಟಿ.ಎಸ್. (2000). ನರಬಲಿ. ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ²⁰ಬಸವಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ. (2001). ಮಹಾಸತಿ ಆಚರಣೆ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿವಿ, ಮೈಸೂರು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅನಿತಾ ಭಂಡಾರೆ. (2013). ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ಡಿಸೋಜ ನಾ. (1998). ಸತಿ: ವಿದೇಶೀ ದೃಷ್ಟಿ, ಕಾನೂನು ಸೃಷ್ಟಿ. ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ ಸಂಪುಟ-8, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ. (1993). ಸಂಪುಟ 7, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿವಿ, ಮೈಸೂರು.
- ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ (2009). ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಸಂ-ಅಂಬಳಿಕೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣ, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು.
- ನಾಗೇಗೌಡ ಹೆಚ್.ಎಲ್. (ಅನು). (2000). ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ಇಂಡಿಯಾ. ಸಂಪುಟ 2. ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ನಾಗರಾಜ .ಟಿ.ವಿ. (2010)). ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ, ಹಾಸನ.
- ಶಾಲಿನಿ ರಘುನಾಥ್. (2002). ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು (ಹಸುಬೆ). ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು.
- ಶೈಲಜ ಬಿ.ಎಂ. (ಸಂ). (2014). ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಪುಟ 1. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿವಿ, ಮೈಸೂರು.